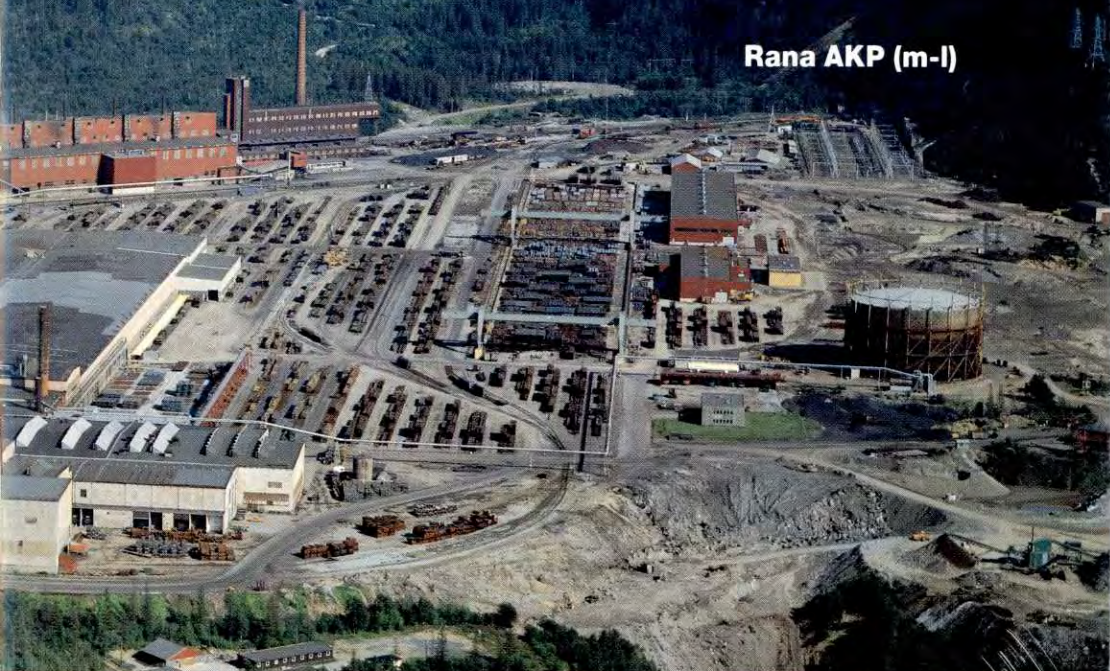

Forsvar vår nasjonale STÅLINDUSTRI

Rana AKP (m-l)

Mandal Stål, Mandal

Hinnaverket, Stavanger

Div. Tynnplater, Bergen

Det var nasjonale behov som førte til byggingen av jernverket. For Nord Norge var det en betydelig seier at verket ble lagt til Mo.

Kapitalistiske markedskriser og politisk feilaktige beslutninger har ført konsernet inn i et økonomisk utføre. Til tross for dette er jernverket teknologisk og produktmessig i verdensteten på flere områder.

Nå trues vår nasjonale malm og skrapbaserte stålindustri av snever bedriftsøkonomisk tenking, med store konsekvenser for nasjonen og landsdelen. For Rana er situasjonen dramatisk.

Innhold

Jernverkets etablering.....	s. 1
Drift.....	s. 2
Problemer.....	s. 2
Krise i ståindustrien.....	s. 3
Omstilling.....	s. 4
Strukturplanen 1984 - 86	s. 4
Ny strukturplan	s. 6
Rana AKP(m-l).....	s. 8

JERNVERKETS ETABELERING OG DRIFT

ETABLERINGEN

Stortingsvedtaket 10. juni 1946 om opprettelsen av A/S Norsk Jernverk i Mo i Rana var både start skuddet til et av Norges største industriprosjekt og slutten på en snart 50 års gammel debatt om "jernsaken".

Nasjonal
betydning

Rent bedriftsøkonomisk ble prosjektet vurdert som en investering med så store usikkerhetsmomenter at sjøl i gode driftsår ville det neppe gi noen avkastning.

Men den viktigste siden ved prosjektet var av nasjonal-økonomisk karakter og under henvisning til følgende fem punkter ble beslutningen fattet:

- Ved å videreføre norske ressurser til jern og stål ville landet oppnå store valutamessige fordeler.
- Ved å være avhengig av import var landet prismessig sårbart overfor andre produsenter. En norsk stålproduksjon ville virke prisdempende.
- Sjølberging under vanskelige markedsforhold.
- Ringvirkning i distriktet verket legges til i form av nye markeder for fiskeri og håndtverk og andre næringer. Det ville også gi støtte til etablering av nye bedrifter. Et jernverk i Mo i Rana ville bli et betydningsfullt ledd i utviklingen av et mere allsidig næringsliv i Nord Norge.
- Et norsk jernverk ville bli en sikker avtager av Norsk malm.

Betydning for
Nord Norge

(innst, fra Statens Jernv.kom. 6/4-46, s.49)

DRIFT

Etter en anleggsfase på nesten 9 år, og som sysselsettingsmessig hadde sitt høydepunkt i 1954 med 2662 ansatte, ble jernverket satt i drift i april 1955.

Nye utbygginger Allerede ved oppstart var det nye utbygginger under planlegging og våren 1960 ble det fremmet planer for utvidelse av produksjonsvolumet og for utbygging av jernmalforekomstene i Dunderlandsdalen i Rana med tanke på å bli selvforsynt med slig til jernframstilling. (Rana Gruber)

koksverk I vårsesjonen 1961 ble utvidelsesplanene vedtatt av stortinget som rett før dette hadde vedtatt å bygge et koksverk i Mo i Rana.

Samtidig som disse utbyggingsprosjektene ble satt i verk startet også utbyggingen av Ranakraftverkene. Dette innledet en ny hektisk anleggsperiode, som nådde sitt sysselsettingsmessige høydepunkt i 1963 med 2350 ansatte.

Koksverket knyttet Jernverket sammen med Store Norske Spitzbergen Kullkompani slik at det ble etablert en "nasjonal jern og stålproduksjonsskjed".

PROBLEMER

Forestillingen som lå til grunn for byggingen av Jernverket i 1964 hadde i løpet av den lange anleggsperioden endret seg slik at det som skulle bli et handelsverk med et bredt spekter av produkter ble i langt større grad en leverandør av halvfabrikata på eksportmarkedet.

Disse endringene skyldtes blandt annet:

- Produksjonsstarten ble forsinket og kom etter at den første etterkrigskonjunkturen var over. Denne hadde sitt høydepunkt under Koreakrigen.
- Verdens stålproduksjon ble bygget mye raskere enn en hadde ventet rett etter krigen.
- Manglende vernetoll på jern og stål i Norge.
- Midt på femtitallet var det spesielt gunstige markedsforhold for eksport til England.

Platevalseverk

• Platevalseverk ble i 1960-62 ikke vurdert som positivt, selv om norsk verkstedindustri sto foran en oppblomstringperiode.

Ny oppgang

KRISEN I DEN INTERNASJONALE STÅLINDUSTRIEN
Ved inngangen til syttitallet pekte alle prognoser for jern og stålindustrien rett til værs, og det eneste problemet som opptok bransjen var hvordan en raskt kunne bygge ut kapasitet nok til å dekke etter-spørselen i 80-åra.

Fem år senere ble disse prognosene gjort til skamme og en oppveide i steden innledningen på en gigantisk rasjonalisering og nedbygging av stålkapasiteten i den vestlige verden.

Hovedtendensene i denne utviklingen har vedvart fram til i dag og er bakgrunnen for diskusjonene som idag pågår rundt jernverkets framtid.

OMSTILLING

Fra 1980 og utover tok myndighetene initiativ til å omstille ulønnsom industri og annen næringsvirksomhet til bedre økonomisk lønnsomhet. En rekke utvalg ble nedsatt og kom med instillinger til store omlegginger.

Buvikutvalget

- 1983 "Buvikutvalget" om 104 ensidige industristeder. (21 i Nordalnd Fylke)
- 1983 "Bygdeutvalgets innstilling "- om jordbruket/ skogbruket - bygdenorges framtid.
- "Nytt inntekssystem for kommunene".

Storting og skiftende regjeringer har i stor grad lagt disse innstillingene til grunn for omstillingspolitikken innenfor industri og annen næringsvirksomhet og innenfor det offentlige .

I Rana har spesielt omstilling av statsindustrien siden 1981 fått betydelige konsekvenser.

McKinsey

STRUKTURPLANEN 1984-86

I 1983 ble konsulentfirmaet McKinsey engasjert for å foreta en gjennomgang av Jernverkets fremtidsmuligheter. Deres konklusjon ble å beholde alle avdelinger og utvikle en strategi for et integrert malm- og skrapbasert verk.

Stortinget vedtok planen 1. juni 1984, med støtte fra samtlige partier fra SV til Høyre. Fremskrittspartiet gikk inn for en styrt avvikling over 3 år.

Planen ble lansert i en periode med massiv strukturrasjonalisering innenfor stålindustrien i EF. Alle sammenlignbare stålprodusenter i den vestlige verden fikk betydelige direkte eller indirekte statlige subsidier.

Planlagt nedlegging

For å oppnå bedriftsøkonomisk lønnsomhet bygde strukturplanen på en rekke grunnleggende forutsetninger som måtte oppfylles. AKP(m-l) gikk mot planen forde den bygde på forutsetninger som måtte sprekke, bl.a. internasjonale markeds- og valutaforhold. Vi så planen som en strategi for nedlegging. Vår mistanke ble ytterligere forsterket da eieren sjøl var med på å sparke bein under strukturplanen i 1984.

Rammebetingelser svekket

De økte el. avgifta, fjerna transportstøtten (ca. 20 mill. kroner), forhandla seg fram til en dårlig avtale med EF og fikk ikke istand noen bytteavtale. De gjennomførte ikke nødvendige investeringer for å effektivisere driften. De eneste forutsetninger som ble gjennomført var bemanningsreduksjon på 600 mann og gjeldssanering over 3 år. I tillegg til dette førte dramatiske prisfall på Jernverkets produkter i 1986 til å sette et endelig punktum for målet om bedrifts økonomisk lønnsomhet innen utgangen av 1986.

Ingen nye aktiviteter

Storingsvedtaket om Strukturplanen inneholdt ingen konkrete forpliktende planer for nye aktiviteter i tilknytning til Jernverket eller Rana samfunnet - utenom dannelsen av Rana Invest. (10 mill. fra Staten)

Istedet stanset eierne to prosjekter som var rettet inn på nye satsningsområder. Det ene var produksjon av ferro-krom i to råjernovner som ble stanset høsten 86, det

andre var produksjon av såkalt knutepunkt for olje-industrien.

I 1985 ble det etter initiativ fra industridepartementet ved daværende industriminister Jan P. Syse satt i verk tiltak for samordning av norsk stålaktivitet.

Privatisering

Christiania Spigerverk ble overtatt av Norsk Jernverk mot at ELKEM kom inn med en eierandel på 20% av Jernverks aksjekapital. Operasjonen gjorde at Hinnaverket i Stavanger og Mandal Stål ble underlagt Norsk Jernverk.

I tillegg ble det dannet et fellesselskap mellom ELKEM og Norsk Jernverk for utvikling av en ny metode for framstilling av stål/råjern. Dette selskapet heter Polarstål A/S.

I desember ble strukturplanen avbrutt. Pelletsverket og råjernovn 5 og 6 ble stanset, 170 arbeidsplasser nedlagt og overskuddskrafta (50 Gw/h) solgt tilbake til staten.

Det er nærliggende å stille spørsmålet om strukturplanen fra 1984 var en bevisst strategi fra eierens side for å svekke grunnlaget for en norsk malmbasert stålindustri.

NY STRUKTURPLAN

Våren 1987 ble det engasjert nye konsulenter for å vurdere det framtidige kapitalbehov ved ulike strategier for norsk stålindustri. De som ble engasjert var Hartmark - Iras og Habberstad. I tillegg engasjerte Jern og Metall klubben en egen konsulent for å gjennomgå og følge hovedkonsulentenes arbeid. Denne konsulenten, Lars Lendenius, har tidligere jobbet med tilsvarende oppgaver for svensk stålindustri.

Deres arbeid munnet ut i en hovedrapport der det vurderes 7 ulike driftsalternativer for perioden fram mot 1992.

De grunnleggende forutsetninger om prisutvikling o.l. som er lagt til grunn i rapporten er det enighet om mellom de ulike konsulentene. Derimot er det uenighet om realiteten i de ulike alternativene og de strategivalg som er gjort.

Høgkvalitets-
produkter

Hovedskillene dreier seg om mulighetene for å utvikle den malmbasserte løypa til et økonomisk forsvarlig alternativ. Her mener Lendenius at det ved å dreie produksjonen i retning av mer lønnsomme høg-kvalitetsprodukter er mulighet for å oppnå lønnsomhet. Etter som Jernverket produserer stål fra malm, har det en mulighet for å fremstille kvalitetsprodukter som et skrapbassert verk ikke kan. Dette er en mulighet som ikke er klarlagt av konsulentene ettersom det lå utenfor dets mandat.

Dette gjør deres rapport til et uegnet redskap i arbeidet med å stake opp mulige strategier for framtidig jern og stålproduksjon i Norge.

Nytt alternativ

I februar nedsatte Gøthe-utvalget en ny konsulentgruppe: Tor Færden (tidligere direktør ved Spigerverket og nå direktør ved Elkem-bedriften Mosal), Dir. Ramstad i AKER/Norcem og Oddvar Fiskeseth, konsulentfirmaet Hartmark - Iras. Direktør Færden utformet mandatet, og Gøthe godkjente det! Det går ut på avvikling av den skrapbaserte stålindustrien i Mo og konsentrere denne til Nydalen. Mo vil sitte igjen med en malmbasert produksjon som eieren ikke er villig til å investere i og vidreutvikle. Konsekvensen er full nedlegging av jernverket i Mo om få år.

Politisk
inhabilitet

Dette er i tråd med AKER/Norcem's og ELKEM's interesser. Disse ønsker en modernisering av Spigerverket og muligheten til å knytte dette til AKER/Norcem's kjempe-satsing på EF-markedet. Konsulentgruppens egne næringsinteresser gjør dem inhabile, og deres arbeid er et politisk bestillingsverk. Oppdragsgiveren Odd Gøthe understreker sin politiske inhabilitet ved å gi ut en bok der hovedbudskapet er at statlig industrivirksomhet må opphøre snarest mulig.

2000 nye
arbeidsplasser

Heller ikke i den nye strukturplanen som Stortinget skal behandle i april er det planlagt eller prosjektert nye aktiviteter, nye satningsområder. Rana Kommune har på to år mistet 1250 arbeidsplasser gjennom nedtrapping av Koksverket, Jernverket og nedlegginga av Mofjellet Gru-ber. Befolkningstallet er nå under 25000. For å opprett-holde bosettinga i kommunen er det nødvendig å skape mer enn 2000 nye arbeidsplasser innen midten av 1990-årene.

AKP(m-l) vil:

• OPPRETTTHOLDE DEN MALM OG SKRAPBASERTE STÅLINDUSTRIEN I RANA

Stortinget må fatte et prinsippvedtak om dette. Ingen moderne nasjon kan være foruten stål. Norge har egen malm, energi, dyktig arbeidskraft, teknologi og kunnskap om stålproduksjon. I en urolig verden med skiftende poli-tiske og markedsmessige forhold, må denne nasjonale fordelen utnyttes.

Hele den nord-norske landsdelen har særlige interesser av å opprettholde det malm og skrapbaserte verket i Mo i Rana. Jernverket er Nord Norges største arbeidsplass og

har medført betydelige oppdrag til forskjellige leverandører i landsdelen. Jernverket har virket som en "stopper" mot større avfolking.

- MYNDIGHETENE MÅ FORBEDRE RAMME-
BETINGELSENE FOR NORSK STÅLINDUSTRI

Det foregår en internasjonal kamp om hvilke land som skal sikre seg produksjonsherredømme på stål. Myndighetene må forbedre rammebetingelsene for norsk stålindustri.

El-avgiften må senkes slik at jernverkets energikostnader kommer på nivå med konkurrentenes. Transportstøtten til jernverket må gjeninnføres.

Myndighetene må sammen med konsernet samarbeide om eksportframstøt overfor blant annet de land vi importerer stål fra. Norge kjøper mer stål enn vi selger. Myndighetenes passivitet har svekket konsernet ytterligere.

- STOPP PRIVATISERINGEN AV NORSK JERNVERK

Vi gikk mot salg av eierandeler til ELKEM. De eier nå 20% av konsernet. ELKEM har vist seg som de mest aggressive nedleggingstalsmenn i bedriftens styre. De vil sjøl ha tilgang til den elektriske krafta. Vi avviser andre forsøk på privatisering gjennom å splitte opp konsernet i mindre enheter. Vi ser lignende tendenser som vi var vitne til ved bl.a. Kongsberg Våpenfabrikk.

- UTSETT STORTINGSBEHANDLINGA

Stortingsbehandlingen nå i vår vil skje på sviktende grunnlag forde det ikke vil foreligge konklusjoner på de nye råstålprosessene. Det antas at disse vi gi en klar økonomisk forbedring av jernverkets resultat.

Elektrisk kraft

1/5 av arbeidsstyrken slås ut

Vi avviser Habberstad konsulentenes rapport som premiss for å avgjøre norsk stålindustri skjebne. For lokalsammfunnet Rana vil sjøl de "snilleste" alternativene bety katastrofe. 20% av Rana's arbeidsstyrke vil umiddelbart bli slått ut. Ringvirkningene fra nedleggingen av disse mannsdominerte industriarbeidsplassene vil føre til nedleggelser av arbeidsplasser innen service og offentlig sektor. Dette er ofte kvinne-arbeidsplasser. Er det dette som skal være "kvinne-regjeringa" sin politikk?

Kvinnearbeidsplasser

Siste året er Ammoniakkfabrikken og Mofjellet Gruver lagt ned, og vi frykter ei snarlig nedlegging av Norsk Koksverk. Byrdene må bæres av de to generasjoner som i etterkrigstiden gjorde det nasjonen og et samlet storting ba dem om: Skaffe stål til landet.

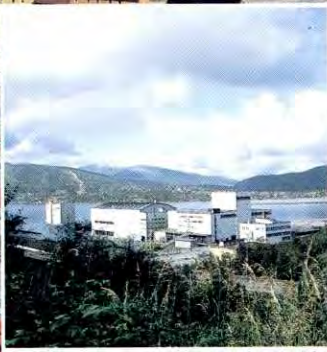
Nasjonale konsekvenser

AKP(m-l) er for en stadig modernisering av stålproduksjonen. Alt i dag ligger jernverket teknologisk og produktmessig i verdensteten på flere områder. Vi er alvorlig redd for at kapitalistisk logikk og snever bedriftsøkonomisk tenking kan vise seg å få enorme konsekvenser - ikke bare for Rana og Nord-Norge, men for hele nasjonen .

Det må reises en landsomfattende protestbevegelse mot denne utviklinga.

Rana Gruber, Storforshei (Mo)

Rana Grubers Oppredningsverk, Mo

Christiania Spigerverk, Oslo